

6068.

1613:1

Die-kuu

ja

Külm elu maanteel.

Cartus, 1873.

Trüffitub ja müüa H. Laakmanni juures.

1613.

Al. 6068.

Die-kuu

ja

külm elu maanteel.

Luuletanud J. C.

Esimene p ä r g.

Tartus 1873.

Trükkitud G. Laakmanni juures.

1613

S i f u.

	Lehek.
1. Eru ringjooks	3
2. Endla piiga	15
3. Järellae	20

Elu ringjooks.

Õõ puhus tormi tuhku —
Ja pilved pidasivad rõõmu püha,
Kuu tähed taewas kõnd'jid loodut puhku,
Ja mäe süli saatis laente koha
Teel kauge mere ranna poole rändama:
Sääl pani päike palget koidult taewa sõrwa
Ja võised tallitused astusivad kõrwa.

Lapsukene lahkest mängis,
Mängis, hõiskas õnne jees.
Ema hoidis, ema jängis,
Minutas, laul' kätti ees.

Silm elu nooruses on wait
Ja süda waba waludest.
Weel seisab elu tükis tulewikuga,
Weel seisab noorus'põlwe koit
Wait hing'mas walu, iludega;
Ei ole minewiku, olewikuga
On kofku loodud noorus'elu eha, ohaga.
Ei lõhkwa laene kole kohaga
'Saa hirmutama elu taimet.

Oh, õnnis põli elu sees,
 Oh, lapse põli, õnnis ja!
 Ei õitse rändjal kaugel ees
 Sa ilus enam armuga; —
 Kui jalga kuni ilma otja kannaksim'
 Ja südant pääste-palgaks annaksim',
 Ei find ei leia, ilus elu iga.

Ei noorelt süda tunne ihtamist,
 Ei valu elu waevaga,
 Ei kadedust, ei vihal vihtamist,
 Waid waim on seutud taevaga
 Ja süda igal lahtilt lööb.
 Sa hingad südamel, kus ilma pääl
 On armsam igal hingel hingada,
 Sind laulab uinuma üks hää,
 Kell'l kõige kallim kõla on —
 See litjub sulle elu nooruses
 Üht sõna rindu „emakeel“.
 Siin tõsist rahu maitse'nuud igamees,
 Siin ja kord surmas sõudew laew
 On kalju kindlalt antru ees.

Lapsukene, ema ilu,
 Astub kätkest jalule,
 Aed ja õue, metsa wilu
 Toowad eha elule.

Nüüd mängi lust ja rõõmu meel
 Wiib taime iga sammuga pääl,

Tuul, jõe koha linnu keel
 Ja päike kangel pilve pääl,
 Kõik vaat'wad saatwad, oodavad
 Ja lasta kosul joodavad.
 Tee, iga tee on rõõmu käik
 Ja iga rada rahu paik,
 Muud 'tunne film kui mängi maad,
 Kui hõiskamist, kui elu hääd,
 Kõik mured nullas magavad.
 Laps tahab iga linnuga,
 Laps iga tuule õhuga
 Ja lang'wa laen'te õhuga
 Lääks lendma üle ilma-maa.
 On kaitses käsi, kadunud t'alt ema film,
 Siis lähaks jälle kodule, kus noorus' ilm.
 Siin mängib felttimeestega,
 Ei tunne wahet waestega,
 Tal wahet 'pole loodud veel.

Ka mõttid saadab süda kaugele,
 Toob kurbdust, nuttu sagest laugele —
 Üks ema hele hõikaw hää
 On mure pilwed pillutan'd.
 Siin orus, mäel ja waenu pääl,
 Kus isad enne ilutan'd,
 Ka leiab lusti lapse meel
 Ja laulab lühel lahke keel;
 Siit noppib käsi wainu lillekesti
 Ja noorus' wainul walmib elu mesi.

Silm waatab lahkest iga filma
 Ja süda surmab salaukt,
 Ei tunne keha kaudet elu küлма,
 Ei kuule laenetawa mere koha;
 Seest noorus, kaitsew kõrge luha,
 Kõik warjab waat'ja filmale.

Jalga noore mehe õue
 Paneb lapse uju seest
 Mäng'ja, soowimiste põue
 Kõik fattet kuu eest.

Uus ilm lä'äb waat'ja filmel uuest lahti,
 Ei näha laen'telt sihi randa,
 Ei luuletatud maada õnnega,
 Waid julgest tõstab laen'te laele kanda
 Ja sõuab saatuf' kõnega.
 Lootused fuldsed kõiguwad
 Ja paleused ehawad,
 Kõik tulewiku pilbid kõiguwad
 Ja õnne mõtjad kohawad,
 Kõik ärkand noorus' tahte lõkkes
 Müüd heles tules walguwad;
 Kõik elu raskestuse tõkkes
 Rutt' õhu kergetes selguwad.

Müüd maha jäetaf' kallid fuldne kodu,
 Jalg ruttu kannab kaugele.

Weel mõlgub meele noorus' lille radu —
 Ja piisar paisub laugele,

Veel tagasi üht pilku rändja saadab
 Ja kodust mõnda mäletab;
 Kül mõnel küsimisel wastust oodab
 Ja mõnda meele tuletab, —
 Ei ole wastu kostjat kõne häält.
 Ka kuu nüüd kuumab kurvemalt
 Ja tähed armsad arvemalt;
 Ei surma kõik see lootjat meelt,
 Ei ränd'jat elu-mere pääl, —
 Pea kanda tõstab maale teelt,
 Uut koitu aimab ilma päält.
 Silm näeb siin mõnda kenat tuju
 Ja tunneb mõnda muret ka,
 Siin süda tunneb mõnda tuju
 Ja õhtab vaikselts öödega,
 Siin tunneb loodut tutwust film
 Ja sütta astub luule ilm.
 Silm neiu wõõrast näinud on,
 Kes pilgul pilti rindu pann'd
 Ja põues ärkan'd täheken',
 Kes rahu rõhkel eemal' kann'd.
 Silm filmal seisab hulga seas
 Ja süda hingaks südamel,
 Arm õitseb argset paari peas,
 Ka igatsus on õitsewal;
 Siin süda tunneb sooja walu
 Ja õhtab öösel une näus,
 Silm filmab aga õnnist elu
 Ja hoiaks ikka kewadista ilu.

Ka tee siit luul'jat lahutab
 Ja kannab kiirest cemale,
 Jääl' westi wahel wahutab
 Ja süda mõttid sünnitab.
 Kõl laene lootust kohutab
 Ja mure rinda rahutab,
 Arm aga usku kinnitab
 Ja tulewiku toetab, —
 Kui kõnniks kõigest ilmast läbi
 Ja läbi kõigest õnne ra'ast,
 Ei südamest kau armu idu,
 Ja tõuseks mööda läinud a'ast
 Veel meele mõni rõõmu pidu,
 Ust siiski ootel kindlaks jääb
 Ja lootel neiut omaks näab.
 Ei eksita siin elu wilu,
 Ei õits'wa diekeste ilu
 Kord ärkan'd südant uue elule.

Moorus jäänud selja taha,
 Meheks tõusnud merel taim,
 Luuletused jäänud maha,
 Paleusi püüab aim.

Müüd tase aea jälgis astub
 Mees. — —
 Tal tuttav neiu kõrwal istub
 Ja süda rõõmsa rahu sees,
 Tal tunneb täädus loomu sõna
 Ja uuriw waim kõik walgustab,

Siin asub rahu maeasje
 Ja elu õnne kinnitab.
 Kõik noorus' lootus,
 Püha ootus,
 Kes põhjus kasku kinnitab,
 On tõe täitel langen'd aeaasje.

Kas unustud on kodumaa,
 Wain lille, oru, metsjaga?
 Üks meele mõlkum ainus õn
 On aga igal pilgul ees:
 Üks maeakene, talle sees
 Kord sündin'd süda ilmale
 Ja lille lõhn, kes oru sees
 On mängin'd lapses temaga,
 Kõik sõuavad weel filmale
 Ja süda waatab hõrdas wees,
 Kus kõndis noorelt emaga.
 Oh kallid sõna, „ema-keel“,
 Mis panti rindu kätti sees,
 Mul kõrwas 'kõla sinu hääle,
 Sa siiski elad südames!

Siin astub elu tähendus
 Ja tõsiusest tunnistab,
 Siin liigub usinusest kätti,
 Ei tööde kallal ilmas wäsi,
 Siin laiskus unes unistab
 Ja wiskus töösid toimetab,
 Siin süda elab usu sees,

Kui igal pääwal palwetab;
 Ei seisa filmad mure wees,
 Kui elu tee ka talwetab.

Lapse kari
 Lustil huikab
 Rõõmu, luitab,
 Mõtsad, wainud elu õhust kõlawad;
 Raub pilwelt rõõmsa päik'se wari,
 Tänu laulud kooris kõlawad.

Teel sügise ja talwe teerud
 Nast' aegu ringis aeawad
 Ring wahetawad päik'se weerud,
 Kõik loomu süle toidawad,
 Säält sigib usinale rikkus,
 Säält wirgal kannatuse pikkus,
 Kus kõike tahted toidawad
 Ja elu reisi ristiwad.

Hoiab aega mehe mõtte
 Paigal parra teole,
 On siis õitseb, hool ja tõtte
 Tõuseb iga õie seeft.

Sammut kannud mehe põlwest
 Rändajata wanusell',
 Iga aasta aea salwest
 Puistan'd hõbet hiuksebell'.

Jo nüüd läbi käinud laaned,
 Läbi lennan'd ilma-maa,
 Näinud mitmed õnne hooned,
 Silman'd rõõmsad rahu ra'ad,
 Rõndin'd läbi fibuwits'dest,
 Läbi rändan'd rahu mõt'sdest,
 Kurtma jäänud kalju künkal'
 Rahutumalt, rändaja.

Lapse kätkest ema laul,
 Metsa mühin,
 Tuule kohin
 Rõrwi sõuab westwal juul;
 Elu mere
 Maru müra
 Nooremehes põlwest ka
 Kaesab kõrwi kaugele.
 Laene langes,
 Lahtutab,
 Rõõmu anged,
 Lahtutab
 Süda põues
 Wõõras õues
 Wastu wõõra neiule,
 Elu katab kaugele
 Rõõwa mere kaugele;
 Mehe põlwes,
 Elu salwes,
 Leidis süda rõõmet rahu,

Unustas kõik kurwa ohu.
 Vana elu —
 Valu,
 Vilu
 Jookseb kiirest sinu kannul!
 Kül veel õitseb ehal ilm,
 Loomus lehti lahutab,
 Leiab säält ka rõõmu film
 Wanul? Ei!
 Hõiske elu kohutab,
 Haigus hääлта ohutab.
 Mis mull' tõi
 Noorus' kewade ja elu=reis?
 Armsamad mul hing'wad mulla süles,
 Kallimad m'ult kadunud,
 Õitsevad mo elu õis!

Mure tülles
 Elu üles
 Raub kiirelt,
 Välja astub oleuste piirelt.

Laewukene jõudnud,
 Sõudnud,
 Sõudnud merest läbi rahu randa,
 Paadikene julge sadama mind wõtnud kanda,
 Usul ennasl uue ilma anda
 Tahaks, pilguks pääda puhkel' panda,
 Puhkel' panda —
 Üles rahu maale rõõmul ränd'a —

Surnu kellad hüüdwad waitfjelt.
 Ühte ränd'jat kodu maal
 Mulla põue pannaks' päikfjelt,
 Ühte lahkun'd laste kääL.

Kül tafa teeb üks waitfe walu
 Kord haua äärel iga rinna fees,
 SääL tuleb meele kuida elu
 On lõhku'n'd laene mere maru ees,
 SääL langeb mõni piisar kuumalt maha
 Ja kastab lehk'wat lille ilu jääL,
 Kus mulla kuhi hingab hing'ja pääl,
 SääL on rahu, — mõni rada
 Võib mitmel walul, rõõmul kõiki sinna
 tallutada.

Alastab mitmed läinud mööda;
 Hauas surnu firstu fees
 Waat'wad, rääk'wad elu teeda
 Sõber sõbral waitufes.

Kuis nii waga, püha rahu
 Hingab kessel lahkunuid siin hauas!
 Elu müra siia alla 'mahu,
 Hõiskajate laulud rõõmu lauas
 Hingawad siin igaweste wangi rauas,
 Päike siia 'paistma saa,
 Kuu ei tähed kuumama;
 Siia kõla ütsgi hüüe,
 Ütsgi laul ei kandlilüüe.

Imeline mõtte

Elab,

Walab

Sarnalisi mõtteid waatja waimu ette.

Mõistatus, kord selge aru

Andwad wastust.

Elu näitemängil

Wahetawad õn ja õnnetus ja arm,

Wiimsel jängil

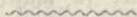
Seletab kõik täädus' pimedused surm.

Kättis meil ja külmas hauas

Rahu — jääl on rahu paik;

Nõmme teel ja rõõmu lauas

Wiib meid sinna elu-käik.

Endla piiga.

(R. Ste.)

Endla järvel woolas woogu,
Keetis laenet laene sees,
Tuule ema õhu hoogu
Laskis lustil lõhk'ma wees.
Wahust walgendasid luhad,
Kivid kohast kolasi'd —
Wette põhjad, waimu kohad,
Märjaks marus mõllasi'd.

Kaldal uinus ränd'ja rahul.
Ei ta kuulnud laen'te lood,
Laskis lõhku wiha wahul
Loodud lustil wette wood:
Tee on pitt ja wäsin'd keha,
Ase pehme puhk'da siin,
Aratab mind Koidu cha,
Kait'sjal' kallist ohwrit wiin.

Ei ta mõistnud mõttes näha,
Kes taad seie fundinud,
'Tulnud tutwust uin'ja päha.
Miks ta kalda kõndinud.
Wetisel aga waikeks lõinwad

Laen'te kōhin, tuule õhk
 Dõ ja udu rahu tõiwad,
 Lahkelt lehwis lennul õhk.

Ilm nüüd hingas taewa süles
 Kõrgemate kätte al,
 Taara templis tõusid üles
 Kuu ja tähed kuumawal,
 Puud ja põõsad järwe kaldas
 Hülg'sid hõbe ehaga,
 Laialise loomu waldas
 Sõnned uin'sid ohaga.

Järwe põhjast pinnal' astub
 Endla piiga, laulu waim,
 Paadikeses parras istub
 Wanemuinse kallim taim.
 Sied õhkwad ime ilul,
 Kartes waatab taewa täht,
 Argelt peidab pilwe pilul
 Palget wagus ööde waht.

Taewa neiu kandli kōlin
 Sunnib suit'ma õöpikuid,
 Waiseks jääb kōik elu helin,
 Wettel sõudwad tuhat suid —
 Rändaja ka kaldal ärkab,
 Imel kuulab laulu häält,
 Tuhul taewa poole märkab —
 Urwab hääлта kodumaalt.

Süda tahab tema rinnust
 Wälja tõtta wäega,
 Sala tõmbus wette pinnast
 Magu kipsuks käega
 Kuuljad ligi laulitulle.
 Kandli imeline feel
 Werb wiib wool'ma hallitulle
 Läbi soondest sala teel.

Mõtja sees on sala kohin —
 Jumalate lähe tund —
 Orna võse õhu mühin —
 Sala südames on fund:
 Taewalane tulnud maha,
 Öppin'd Issa heldem taim,
 Kangel Taara koea taha
 Sarnalist arwab aim,

Kandli paneb piiga kõrwa,
 Hääle heli rinnast lööb.
 Bagal ränd'jal järwe kõrwa
 Südant Ime sunnil jõöb;
 Noormees muud ei näe kui neitsit,
 Kuule muud kui kõlinat,
 Wette pinnal' puistab õitsit
 Taara, tütre helinat.

Zulgus ronib ränd'ja rindu,
 Armastus a'ab hääle suust,
 Kätte kallist laulu lindu

Tahab ränd'ja, 'hooli muust. —
 Piiga laulul tuleb lähel',
 Kallast lubab kannale,
 Hääl ja ilu sõudwad mehel
 Eluduse rannale.

Kohkudes nüüd waatab laul'ja
 Waatab wõõra näole,
 Küsib kuldsest, kuidas kuulja
 Tulnud taewa teole,
 Kus on surelikuil wähe
 Onneks antud hingada;
 „Sgal saab siit kuldne ehe
 Elu kõrbes hingada.

Laulu-linikut sul annan,
 Wanemate waimusi,
 Mõsamat sul ihki kannan,
 Mõwaldan sul aimusi,
 Kelles ilmne taewas puhkab,
 Kelles armu, ohu päik —
 Kust sul priius wastu lohkab:
 „Sälle saagu laulu päik.“

„Kallim jumalate fugu“
 Rääkis rändja rõhuga,
 „Laf' sind kuulda kaebdus' lugu
 Digada mult ohuga!
 Mind so kuldsele käigil wõtta

Mere põhja magama,
Laulu kinki tõistel' jätta,
Neil saa kinki jagama.

Sinu jumalista fuju,
Taew'ne, ihkel igatsen,
Õnjat armastuse uju
Laulu wiisjs wigatsen.
Las' mind lahku õnnel olla,
Saatjaks sulle sala teel,
Las' mind õnša ilmadella
Sõuda seltsjs nõia weel.

„Suresikuid sügaw sibe
Jumalatest lahutab,
Kinni mullas peab pide,
Meri wahel wahutab;
Õnnelaps, kell'l palgaks pantud,
Pääste pääwal wiivi siin,
Kallim kingitus sull' antud,
Tahad et taad jälle wiin?“

Laen'te laele neiu lendas,
Helas jälle laulu hääl;
Paati ujus wette pindas,
Ränd'ja kurtis kalda pääl;
Ulla waus Taara taine,
Wette sülle wesilind.
Mõtte kurtjal tõusjs toime:
„Kallim, wõtta kaasa mind!“

Tähed waat'sid taewa õues,
 Loomus helas eha sees,
 Endla järwe märjas põues
 Hiilg'sid tähed wastu wees. —
 Igatsust ja hinge walu
 Tundis ränd'ja kalda pääl,
 Piiga järgi noore elu
 Las kis laen'te leina teel — —

Arwa Endla ilus piiga
 Surelikuil näitab end,
 Sest et ilu waat'jal wiga,
 Snnetust tooks töötud hind.
 Kewadel, kui rohi tärkab,
 Kuuldak's ränd'ja leina häält,
 Sest et waene walu märkab,
 Keda armul otsin'd jäält.

Järelkaea.

Laul wait ja hää on ära helisenud,
 Mo kannel sala seisma jää!
 Kui hääled, mis so keel'del kõlisenud,
 On mõne sõbra soowil hää:

Siis panen, laulja, lahkest päria päha
 Ja istun rõõmsa rahwa hulka maha.

THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

